ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ
ОЛИЙ ВА ЎРТА МАХСУС ТАЪЛИМ ВАЗИРЛИГИ

ТОШКЕНТ ДАВЛАТ ПЕДАГОГИКА УНИВЕРСИТЕТИ

“ТАСДИҚЛАЙМАН”	**“КЕЛИШИЛДИ”**
	Олий ва ўрта махсус таълим вазирлиги
________________ А.Умаров	________________
202_0_ йил “_18_” _06_	202_0_ йил “_14_” _08_

Рўйхатга олинди: № БД – 5111800- 2.09
202_0_ йил “_14_” _08_

ТАБИАТ БИЛАН ТАНИШТИРИШ НАЗАРИЯСИ ВА ТЕХНОЛОГИЯЛАРИ ФАН ДАСТУРИ

Билим соҳаси:	100000 – Гуманитар
Таълим соҳаси:	110000 – Педагогика
Таълим йўналиши:	5111800 – Мактабгача таълим

Фан/мадуль коди TBTNM2008		Ўқув йили 2020-2021	Семестр 5,6	ECTS - Кредитлар 8	
Фан/мавзуь тури Мажбурий		Таълим тили Ўзбек/рус		Ҳафтадаги дарс соатлари 4,6	
1.	Фаннинг номи		Аудитория машғулотлари (соат)	Мустақил таълим (соат)	Жами юклама (соат)
	Табиат билан таништириш назарияси ва технологиялари		90	150	240

2\.

I. Фаннинг мазмуни

Фаннинг мақсади – бўлажак бакалаврларни мактабгача таълим ташкилотларида болаларни табиат билан таништиришнинг илмий, назарий, методик асослари, табиат билан таништиришда турли иш шакллари ва методлардан фойдаланиш ҳақидаги тасаввурларини ҳосил қилишдан иборат.

Фаннинг вазифалари – талабаларга болаларни табиат билан таништиришнинг мазмуни, мақсади ва вазифалари, методлари; табиат билан таништириш ишларини ташкил этиш; турли методларни қўллаш ва машғулотларни лойихалаштириш технологияларини ҳақида билим бериш, тегишли кўникма ва малакаларни ҳосил қилиш.

II. Асосий назарий қисм (маъруза машғулотлари)

II.I. Фан таркибига қуйидаги мавзулар киради:

1-мавзу Мактабгача таълимда болаларни табиат билан таништиришнинг назарий асослари ва табиат хақида тушунча

Табиат билан таништириш технологиялари фанининг мақсад ва вазифалари. Табиат,инсон ва жамият ҳақида тушунча.Инсон ривожланишида табиатнинг роли ҳақида қадимги қўлёзмаларда ёритилиши.Шарқ ва Ғарб олимларининг табиат, унинг инсон ҳаётидаги ўрни ҳақидаги қарашлари. Сўнги йилларда табиат билан таништириш технологияси фанининг истиқболлари.

2-мавзу:Мактабгача таълим ташкилотларида табиатшунослик ишларини ташкил этиш

Табиат – болаларни ҳар томонлама ташкил топтиришда асосий омил сифатида.Болаларни табиат билан таништиришда тарбиячи шахсига қўйиладиган талаблар.

3-мавзу: Мактабгача таълим ташкилотларида табиат билан таништиришнинг мазмуни.

Табиат билан таништириш тамойиллари.Табиатдаги экологик боғланишлар ҳақидаги билимларни шакллантириш. Ер ва қуёш ҳақида тасаввурларини шакллантириш. Болаларга табиатдаги ўсимлик ва ҳайвонларни бир-бирига боғлиқлигини тушунтириш. Табиат билан таништириш дастурининг моҳияти. Дастурнинг концентрик тамойили асосида тузилиши. Болаларни табиат билан таништиришда фаслчилик

тамойилига оид жойлаштириш.

4-мавзу:Мактабгача ёшдаги болаларни табиат билан таништириш метод, воситалари

Табиат билан таништиришда кўргазмали метод ва усулларининг ўзига хосликлари.Кузатиш – табиат билан таништиришнинг асосий усуллари сифатида.Табиатга нисбатан инсоний муносабатларни шакллантиршда табиат материалларини йиғиш ва болаларда уларни бадиий ижодда акс эттириш фаолиятларини ривожлантириш.Болаларни табиат билан таништиришда оғзаки методдан фойдаланиш ва унинг моҳияти.Табиат билан таништиришнинг амалий методи ва табиатшуносликка оид ўйин турлари.Табиатда болалар меҳнатлари ва уларни ташкил этиш технологияси. Оддий тажрибалар, уларнинг мазмуни, болаларда изланувчанлик қобилиятларини ривожлантириш.

5-мавзу: Мактабгача ёшдаги болаларнинг табиат билан таништиришнинг иш шакллари

Табиат билан таништиришда машғулот турлари. Тарбиячининг машғулотга тайёргарлиги.Мактабгача ёшдаги болаларни ўлка табиати билан таништиришда экскурсия мазмуни ва турлари,ташкил этиш методикаси.

Болаларнинг ўлкашунослик тасаввурларини шакллантиришда сайр ва уларни ташкил этиш методикаси.

6-мавзу: Мактабгача таълим ташкилотларида табиат бурчагини ташкил қилиш

Мактабгача таълим ташкилотларида табиат бурчагини ташкил этиш ва унга қўйиладиган талаблар.Турли ёш гурухлари болаларини ўсимликлар, ҳайвонлар ва қушларни парвариш қилишга ўргатиш технологияси.

7-мавзу: Ер майдончаларини ташкил қилиш ва уларнинг турлари

Экинзор ва гулзорлар ташкил этиш методикаси. Турли ёш гурухларда ер майдончаларини ташкил этиш технологияси. Ер майдончаларида ҳайвонларни сақлаш учун шарт-шароитлар.

8-мавзу:Мактабгача таълим ташкилотларида табиат билан таништириш ишларини режалаштириш

Табиат билан таништириш машғулотларини ташкил этишда режалаштиришнинг аҳамияти. Йиллик режа. Истиқболли режа. Календар - тематик режа.Табиатшуносликка оид ўйинларни режалаштириш.Турли гурухларда машғулотлар ўтказиш, уларга раҳбарлик қилиш.Табиат билан таништириш ишларини режалаштиришда оила билан ҳамкорликни ўрнатиш.

Мактабгача ёшдаги болаларни жонли ва жонсиз табиат билан таништириш усуллари.Турли фаслларда болларни табиат билан танштириш усуллари.Табиатшуносликка оид ишларни ҳисобга

	олиш. Тарбиячининг табиатга оид ишларини хисоботининг аҳамияти. **III. Амалий машғулотлари буйича кўрсатма ва тавсиялар** • Ўзбекистон Республикасининг қарор ва қонунларида табиатни мухофаза этишга доир масалаларни ёритилиши. • Шарқ ва Ғарб олимларининг табиат, унинг инсон ҳаётидаги ўрни ҳақидаги қарашлари. • Қадимги ёзма ёдгорликларда табиатни авайлаб асрашга доир таълимотлар. • Сўнги йилларда болаларни табиат билан таништириш технологиясининг истиқболлари • Табиат – болаларни ҳар томонлама камол топишида асосий омил сифатида • Табиат билан таништиришда дастур мазмуни,табиат билан таништириш тамойиллари. • Экологик таълим-тарбия мазмуни ва вазифалари. • Кўргазмали метод. • Оғзаки метод. • Амалий метод. • Экскурсия турлари ва уларни ташкил этиш технологияси. • Сайрларни ўтказиш моҳияти ва уларнинг турлари. • Турли ёш гурухларда табиат билан таништириш машғулотларини кузатиш методи • Мактабгача ёшдаги болаларни табиат билан таништиришга қўйиладиган давлат талаблари • “Илк қадам” Давлат ўқув дастурида турли ёш гурух болаларини табиат билан таништириш мазмуни. • Табиат билан таништиришда йиллик режа, истиқболли режа, календар - тематик режа. • МТТда табиат билан таништириш ишларини релалаштириш ва унга услубий рахбарлик • Табиат бурчагини ташкил этиш моҳияти ва унга қўйиладиган талаблар. • МТТнинг турли ёш гурухларида табиат бурчагини ташкил этиш технологияси • МТТда ер майдончаларини ташкил этиш ва уни режалаштириш . • Табиатшуносликка оид таълимий ўйинларни лойихалаштириш. • Болаларда табиатда оддий тажрибаларни ўтказишда изланувчанлик қобилиятларини ривожлантириш. • Турли ёш гурухларда машғулотларни ташкил этиш ва

		лойихалаштириш мазмуни. • Турли ёш гурух болаларида экологик тарбия беришга оид машғулотларни ташкил этиш технологияси • Инновацион технологиялар асосида табиат билан таништириш машғулотларни ижодий ташкил этиш. • Машғулотларни қайд этиш турлари. • Турли фаслларда болаларни табиатни кузатишларга умумий тавсифнома. Амалий машғулотлар мультимедиа қурулмалари билан жиҳозланган аудиторияда бир академик гуруҳга бир профессор-ўқитувчи томонидан ўтказилиши зарур. Машғулотлар фаол ва интерфактив усуллар ёрдамида ташкил этилиши ва унга мос равишда муносиб педагогик ва ахборот технологиялар қўлланилиши мақсадга мувофиқ. **IV. Мустақил таълим ва мустақил ишлар** • Ўзбекистон Республикаси табиатини асрашга доир қонунларни ўрганиш тахлил қилиш. • Экология тушунчаси. • Экологик таълим бериш давлат стандартлари. • Узлуксиз таълимда экологик таълим концепцияси. • Мактабгача ёшдаги болаларни табиат билан таништириш бўйича давлат талаблари. • Хорижий мамлакатларда табиат билан таништириш дастурлари • «Авесто»да табиатни асраш хақида фикр ва мулоҳазалар. • «Ҳадис»ларда табиатга оид бандларини ўрганиш ва таҳлил қилиш. • «Адаб дурдоналари» асарида ҳайвонот оламига оид муносабат бандларини ўрганиш. • Педагог-психологларнинг болаларни табиат билан таништиришнинг ахамияти ҳақидаги фикрларини ўрганиш. • "Илк қадам" давлат ўқув дастурида табиат билан таништириш мазмуни. • Дастурда табиат билан таништириш бўлимларининг гурухдан - гурухга мураккаблашув жараёнини ўрганиш,тахлил қилиш (жонли-жонсиз табиат, ўсимликлар, ҳайвонлар, ҳашоратлар, қушлар олами). • Мактабгача таълим ташкилотларида табиат бурчагини ташкил этиш. • Хона ўсимликларида учрайдиган касалликларга қарши курашиш. • Аквариум ва террариумда яшовчиларни парваришлашнинг шарт-шароитларини ўрганиш. • Турли фаслларда гулзорни ташкил этиш кўп йиллик, бир йиллик,

бир мавсумда гуллайдиган ўсимлик ва гуллар(клумба,газонлар) ҳақида маълумот беринг.

- Табиатга оид ўзбек хамда жаҳон ёзувчиларинииг илмий ҳикояларини тўплаш, ўрганиш ва таҳлил қилиш.
- Катта гурух болаларини табиатда меҳнатларини ташкил этиш (табиат бурчагида, ер майдончаларида).
- Ўрта ва кичик гурух болаларини табиатда катталар меҳнати орқали уларни меҳнатга ўргатиш (табиат бурчагида, ер майдончаларида табиат бурчагида навбатчиликка рахбарлик қилиш).
- Тайёрлов гурух болаларини табиатда меҳнатларини ташкил этиш (ер майдончаларида хайвонлар парвариш қилиш, гурухда табиат бурчагида навбатчилик) турлари ҳақида методик ишланмалар.(Интернет сайтларидан маълумот йиғиш).
- Кичик гурухда табиатга оид ўйинларни ташкил этишнинг машғулот ишланмаларини тузиш
- Ўрта гурухда табиатга оид ўйинларни ташкил этишнинг машғулот ишланмаларини тузиш.
- Катта гурухда табиатга оид ўйинларни ташкил этишнинг машғулот ишланмаларини тузиш
- Тайёрлов гурухда табиатга оид ўйинларни ташкил этишнинг машғулот ишланмаларини тузиш (машғулотларининг мазмун моҳиятини ёритиб бериш: ижодий ўйин, ҳаракатли ўйин, предметли ўйин, дидактик ўйинларнинг қандай аҳамияти борлиги)
- Табиат материалларидан кўргазмалар тайёрлаш.
- Ўқув экранида намойиш этиладиган киноленталар ёрдамида машғулотлар ташкил этиш.
- Расмли тўпламлар, муляжлар ёрдамида машғулотлар ташкил этиш технологияси.
- Турли фаслларда турли ёш гурухларида табиатга экскурсияни лойихалаштириш
- Эрталабки сайрни режалаштириш план-конспектини тузиш
- Кечки сайрни режалаштириш план-конспектини тузиш.
- Кузги табиат манзараларини кузатиш экинзор ва пахтазорларга экскурсия ташкил этиш катталар меҳнати билан таништирш.
- Қишки манзара, қорнинг хусусияти ҳақида суҳбат ўтказиш,
- Қишки ўйинларни ташкил этиш.
- Баҳорда дарахтларни уйғониши, хайвонлар ва ҳашоратлар ҳақида суҳбат ўтказиш,

	• Табиат қўйнида турли хилдаги ўйинларни ташкил этишни мазмунини ёртиб бериш. • Ёзги табиат манзараси билан таништириш, меваларни пишишини, уларни кузатиш. • Ёзги ер майдончаларида меҳнатларни ташкил этиш мазмуни. • «Болаларни табиат билан таништириш» га оид матн тайёрлаш Мустақил ўзлаштириладиган мавзулар бўйича талабалар томонидан рефератлар тайёрлаш ва уни тақдимот қилиш тавсия этилади.
3.	**V.Фан ўқитилишининг натижалари (шаклланадиган компетенциялар)** Фанни ўзлаштириш натижасида талаба: - мактабгача таълимда болаларни табиат билан таништиришнинг назарий асослари ва табиат ҳақидаги тушунча; мактабгача ёшдаги болаларни табиат билан таништириш вазифалари ва метод, воситалари; мактабгача ёшдаги болаларнинг табиат билан таништириш иш шакллари ва ўзига хослиги; табиат билан таништириш орқали мактабгача ёшдаги болаларда экологик маданиятни ривожлантириш; мактабгача таълим ташкилотларида табиат билан таништириш машғулотларини лойихалаштириш ва ташкил қилишда: - мактабгача таълим ташкилотларида болаларни табиат билан таништириш ҳақида тушунча; - мактабгача ёшдаги болаларни табиат билан таништириш вазифалари ва метод, воситалари; - мактабгача ёшдаги болаларни табиат билан таништириш иш шаклларининг ва ўзига хослиги; -табиат билан таништириш орқали мактабгача ёшдаги болаларда экологик маданиятни ривожлантириш ***билимга***; -мактабгача таълим ташкилотларида табиат билан таништириш машғулотларини режалаштириш ва ташкил қилиш; -мактабгача ёшдаги болалар билан табиат билан таништириш машғулотларида таълим-тарбиявий ишларни ташкил қилиш; -мактабгача ёшдаги болаларда табиатда оддий тажрибаларни ўтказишга ўргатиш ***кўникма;*** -мактабгача таълим ташкилотларида табиат бурчагини ташкил қилиш; -мактабгача таълим ташкилотлари ер майдончаларида болалар меҳнатини ташкил қилиш; -мактабгача таълим ташкилотларида табиат билан таништириш машғулотларини ўтказиш ва таҳлил қилиш ***малакасига эга бўлиши*** керак.

4.	**VI. Таълим технологиялари ва методлари:** • маърузалар; • интерфаол кейс-стадилар; • гуруҳларда ишлаш; • тақдимотларни қилиш; • индивидуал лойиҳалар; • жамоа бўлиб ишлаш ва ҳимоя қилиш учун лойиҳалар.
5.	**VII. Кредитларни олиш учун талаблар:** Фанга оид назарий ва услубий тушунчаларни тўла ўзлаштириш, таҳлил натижаларини тўғри акс эттира олиш, ўрганилаётган жараёнлар ҳақида мустақил мушоҳада юритиш ва жорий, оралиқ назорат шаклларида берилган вазифа ва топшириқларни бажариш, якуний назорат бўйича ёзма ишни топшириш.
6.	**Асосий адабиётлар** 1. Джанпеисова Г.Э., Расулхўжаева М.А.Табиат билан таништириш. Т.: Инновация Зиё, 2020.- 320 б. 2. Содиқова Ш.А. Мактабгача педагогика. Т.: Тафаккур бўстони 2013. 3. Н.Каюмова. Мактабгача педагогика. Т.: ТДПУ 2013. 4. Юсупова П.А. Мактабгача ёшдаги болаларга экологик тарбия бериш. Т.: Ўқитувчи. 1995. 5. Расулхўжаева М.А. Болаларни ҳайвонот олами билан таништириш орқали аҳлоқий сифатларини шакллантириш технологияси. Т.: "Илм-Зиё-Заковат", 2020 й. **Қўшимча адабиётлар** 6. Ш.М.Мирзиёев "Буюк келажагимизни мард ва олийжаноб халқимиз билан бирга қурамиз" Т 20017й 7. Ш.М.Мирзиёев "Эркин ва фаровон демократик ўзбекистон давлатини биргаликда барпо этамиз" Т 20016й 8. Ш.М.Мирзиёев "Қонун устунворлиги ва инсон манфаатларини таъминлаш-юрт тараққиёти ва халқ фароволигини гарови" Т 20016й 9.Ўзбекистон Республикасини янада ривожлантириш бўйича ҳаракатлар стратегияси. Ўзбекистон Республикаси президентининг фармони. *Ўзбекистон* 10.Ш.А.Содиқова,М.А.Расулхўжаева болаларни табиат билан таништириш методикаси.Т.:Фан ва технология 2013. 11.О.Хасанбоева ва бошқ. Оила педагогикаси. Т.: "Алоқачи", 2007 й. 12. "Болангиз мактабга тайёрми?" методик қўлланма. Т:, 2001. 13. Ф.Қодирова, Ш.Тошпўлатова, М.Аъзамова. "Мактабгача педагогика".-Т., "Маънавият". 2013

	14. А.Тўхтаев.Экология.Т.:Ўқитувчи.1998. 15. Н.Жўраев ва бошқалар "Экология ҳуқуқи" Т.:Адабиёт жамғармаси.2001. **Ахборот манбаалари** 16. www. tdpu.uz 17. www. pedagog,uz 18. www. Ziyonet.Uz 19. www. edu.Uz
7.	**Фан дастури Олий ва ўрта махсус, касб-ҳунар таълими йўналишлари бўйича Ўқув-услубий бирлашмалар фаолиятини Мувофиқлаштирувчи Кенгашнинг** 202_0_ йил "_14_ _08_" даги _3_ - сонли баённомаси билан маъқулланган. Ўзбекистон Республикаси Олий ва ўрта махсус таълим вазирлигининг 202_0_ йил "_14_" _08_ даги _418_ - сонли буйруғи билан маъқулланган фан дастурларини таянч олий таълим муассасаси томонидан тасдиқлашга розилик берилган.
8.	**Фан/модуль учун масъуллар:** Джанпеисова Г.Э.- ТДПУ, "Мактабгача таълим технологиялари" кафедраси мудири, педагогика фанлари номзоди, доцент Расулхўжаева М.А. - ТДПУ, "Мактабгача таълим технологиялари" кафедраси катта ўқитувчиси
9.	**Тақризчилар:** Н.Ш.Абдуллаева - Мактабгача таълим муассасалари раҳбар ва мутахассисларини қайта тайёрлаш ва уларнинг малакасини ошириш институти, "Мактабгача ва мусиқий таълим" кафедраси мудири, PhD Ш.Неъматов - Мактабгача таълим муассасалари раҳбар ва мутахассисларини қайта тайёрлаш ва уларнинг малакасини ошириш институти, Илмий педагогик фаолиятни мувофиқлаштириш ва менежментнинг илғор технологияларини жорий этиш бўлими бошлиғи, п.ф.н.

Джанпеисова Г.Э.

Расулхўжаева М.А.